

เทศน์เช้า วันที่ ๑๕ กรกฎาคม ๒๕๕๕

พระอาจารย์สงบ มนฺตฺสฺนฺโต

ณ วัดป่าสันติพุทธาราม (วัดป่าเขาแดงใหญ่) ต.หนองกวาง อ.โพธาราม จ.ราชบุรี

ตั้งใจฟังธรรมเนาะ ธรรมะ เห็นใหม่ ธรรมะประกอบด้วยสัมมาอาชีวะ ธรรมะคือชีวิตไป
ชีวิตเกิดขึ้นมา เวลาชีวิตเกิดขึ้นมามันมีนาฬิกาชีวิตมาด้วยนะ เวลานานาฬิกาที่มันตายไปเราต้องไข
ลานมัน หรือเราต้องเปลี่ยนถ่านมัน นาฬิกานั้นถึงจะเดินได้ นั่นคือนาฬิกานะ แต่นาฬิกาชีวิตมัน
ทำชีวิตของเราช้าชากอยู่อย่างนั้นแหละ มันตามกาลเวลาไป เวลาชีวิตของเราเราทำตามนั้น แต่
มนุษย์เรา ๒๔ ชั่วโมงก็ต้องทำตามนั้นแหละ

ฉะนั้น เวลาเราจะแก้ไขของเรา เวลานาฬิกาเขาเสียเขาต้องแก้ไขของเขา เขาต้องไขลาน
ของเขา เขาเปลี่ยนถ่านของเขา แต่ชีวิตของเราล่ะ? ชีวิตของเราเราทำตามโปรแกรมมันแหละ
ชีวิตเป็นแบบนี้ ถ้าชีวิตเป็นแบบนี้ละ ชีวิตเป็นแบบนี้แต่มันก็มีทุกข์มียากปนเข้ามาไป ฉะนั้น ถ้า
เราจะแก้ไขเวลาของเรา เราจะแก้ไขนาฬิกาของเรา เราจะแก้ไขนาฬิกาของเรา เราก็ต้องใช้
นาฬิกานั้นแหละแก้ไขตัวมันเอง ถ้าใช้นาฬิกาแก้ไขตัวมันเอง นี่ ๒๔ ชั่วโมงเราทำข้อวัตรปฏิบัติ
นั้นก็ตามกาลเวลานั้นแหละ

ในมหายานเขาบอกว่า “อย่าเป็นทาสของกาลเวลา” ถ้าอย่าเป็นทาสของกาลเวลา มันจะ
ทำอะไรถึงจะพ้นจากกาลเวลานั้นไปล่ะ? มันต้องเอากาลเวลานั้นแหละ นี่เอากาลเวลานั้นตั้ง
ข้อวัตรปฏิบัติขึ้นมา แล้วเอากาลเวลานั้นแก้ไขกาลเวลานั้น ถ้ามันแก้ไขกาลเวลานั้นจนมันพ้น
จากกาลเวลานั้นไป มันก็จะพ้นจากกาลเวลานั้นไปได้ แต่ถ้าเราบอกว่าเราไม่ใช่เป็นทาสของเวลา
แต่ทาสของเวลาเราทำอย่างไร? เราจะปฏิเสธใช้ไหม?

ถ้าเราจะปฏิเสธมัน เราจะไม่สนใจมัน เวลามันก็คือไปไป แต่ความเคยชินของเรา เรื่อง
กรรมนะ เวลากรรมมันเกิดขึ้นมาตามพันธุกรรมของใจ ใจมันชอบ ใจมันพอใจอย่างนั้น มันก็ทำ
ของมันอย่างนั้น แล้วทำเสร็จแล้ว ถ้าทำแบบนั้นโดยที่ไม่มีตัดค้นหาความทะยานอยาก ดูเด็กก็ เห็น

โหม เขาทำโดยสัญชาตญาณของเขา การไร้เดียงสาของเขา เขาไม่รู้ถูกรู้ผิดของเขา แต่ผู้ใหญ่รู้ ผู้ใหญ่รู้ถูกรู้ผิด รู้ดีรู้ชั่ว แต่ก็ทำไป พอทำไปแล้วก็เสียใจภายหลัง เสียใจภายหลังทุกทีเลย

ทำไมมันเสียใจภายหลังล่ะ? เสียใจภายหลังเพราะ.. เพราะว่าค้นหาความทะยานอยากอันนี้ไง แล้วเวลาจะแก้ไขมันจะแก้ไขที่ไหน? เราก็กังใจจากกาลเวลานั้น เห็นโหม คุณใช้เวลาใจ เราจะหากายกับใจ กายกับใจ เราจะหาใจของเราได้เราต้องทำความสงบของใจเข้ามา แล้วใจจะสงบเข้ามาได้อย่างไรล่ะ? ถ้าใจสงบเข้ามา เราต้องมีคำบริกรรมของเรา พอเราทำของเรา เขาปฏิเสธ เขาว่าสิ่งนี้ทำให้เกิดเป็นความทุกข์ สิ่งนี้ทำแล้วมันมีความยุ่งยาก

ถ้าความทุกข์ขึ้นมาเหมือนกัน นี่กาลเวลาของเรา เราก็กังใจทำตามชีวิตเรานี้แหละ ถ้าทำตามชีวิตของเราแล้วเราจะทำอย่างไรต่อไปล่ะ? เราจะให้มันพ้นไปได้อย่างไร? ถ้าไม่มีธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเราก็กะเสือกกระสนกันไป แล้วแต่ใครมีความนึกคิด ใครมีความเห็นอย่างไรก็ทำตามความเห็นความรู้สึกของตัวเอง ถ้าความรู้สึกของตัวเอง ทำไปแล้วนี่ยังทำยิ่งถลาลึกเข้าไปเรื่อยๆ แต่ถ้าเราถอยออกมา เราทำความสงบของใจเข้ามา นาฬิกาของเรา นี่เข้มนาฬิกาของเรามันหมุนมาเรื่อยๆจนกว่าเราจะหมดชีวิตไป

ชีวิตเรามีการพลัดพรากเป็นที่สุด นาฬิกาของเราเวลามันตายจากภพชาตินี้ไปมันก็เป็นภพชาติอื่นต่อไปๆ ถ้าภพชาติอื่นไป เห็นโหม แล้วนาฬิกาที่มันตายไปแล้วมันไปได้อย่างไรล่ะ? นี่เวลามันเกิดภพชาติใหม่มันก็ความรู้สึกนึกคิดอันนี้แหละ แต่มันได้สถานะใหม่ มันก็ได้นาฬิกาใหม่ ได้นาฬิกาใหม่เพราะอะไร? เพราะผลของวิญญู การเกิดในกามภพ รูปภพ อรูปภพ มันต้องเป็นไปธรรมชาติของมัน แต่เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าพิจารณาแล้ว เห็นโหม ถ้าสิ่งใดมีเกิดที่ไหนก็มีทุกข์ที่นั่น

เวลาอริยสัจ นี่ชาติกำเนิดเป็นทุกข์อย่างยิ่ง การเกิดเป็นทุกข์อย่างยิ่ง ถ้าการเกิดเป็นทุกข์อย่างยิ่งเราจะแก้ไขอย่างไร? เราจะแก้ไขอย่างไรว่าสิ่งที่การเกิดและการตายเราจะแก้ไขอย่างไร? ถ้าเราแก้ไข แก้ไขโดยความนึกคิดของเรามันก็เป็นตรรกะ แต่ถ้าเรามีสติปัญญาของเรา เห็นโหม เราทำความสงบของใจเข้ามา นาฬิกานี้เราหยุดมันซะ แล้วเราจะแก้ไขอย่างไร? เราจะถอดมาซ่อมอย่างไร?

นี่ก็เหมือนกัน เราทำข้อวัตรปฏิบัติของเรามันก็กาลเวลาเหมือนกันนะ เห็นโหม เข้าใจขึ้นมา เราก็กังใจดูกฎบัตรของเรา ชีวิตของเรา เราทำหน้าที่การงานของเรา ตกเย็นขึ้นมาเราสวดมนต์

สวดพร เรานั่งภาวนาของเรา นี่ชีวิตของเราเป็นแบบนั้น ถ้าชีวิตของโลกเขา เขาก็ไปกับกระแสโลก โลกเป็นใหญ่ เราเกิดมาจากโลกนะ เราก็เกิดอยู่กับโลกนี้แหละ เราก็มีนาฬิกาชีวิตเหมือนกัน แล้วเราจะแก้ไขเราอย่างไร?

เราอยู่กับโลก แต่อยู่กับโลกแล้วนะ เห็นไหม เราทำของเราด้วยสัมมาทิฐิ สัมมาทิฐิ ความเห็นชอบของเรา ความเห็นชอบของเรา เขาว่าเราจะโง่ เราจะฉลาด นั้นมันเป็นปากของโลก แต่ถ้าเป็นธรรมล่ะ? เป็นธรรม ศีล ๕ ศีล ๑๐ ศีล ๒๒๗ ถ้าเรามีศีลมีธรรมของเรา เรามีศีลของเรา ศีลคืออะไร? คือเราไม่ล่วงละเมิดตัดทอนความทะยานอยากที่มันขุแวงในหัวใจของเรา ถ้าไม่ล่วงละเมิดขึ้นมา นี่มันอบอุ่นไง ถ้ามันอบอุ่น เห็นไหม เราจะดิจะชั่ว จิตใจของเรามั่นคงก่อน ถ้ามันมั่นคงก่อนขึ้นมา เรามีการแก้ไขของเรา ถ้ามีการแก้ไขของเรา สัมมาสมาธิมันจะเกิดปัญญาของมัน

นี่เราทำบุญกุศลกันเพื่อให้เกิดปัญญา ปัญญามันเกิดจากที่ไหนล่ะ? ปัญญา เห็นไหม ถ้าเขาศึกษานั้นเป็นสุดมยปัญญา การศึกษาเล่าเรียน จินตมยปัญญา จินตนาการไป นี่สิ่งนี้เอาใจไว้ไม่อยู่หรอก สิ่งนี้มันเกิดจากใจ ใจเป็นพื้นฐาน มันเกิดจากใจ แต่ถ้าจะยับยั้งมันล่ะ? ยับยั้ง เราพุทโธ พุทโธ จิตถ้ามันสงบเข้ามา ถ้าจิตสงบเข้ามา ถ้ามันเกิดภาวนามยปัญญา ปัญญาที่รู้เท่ากองสังขาร รู้เท่าความคิด ความปรุง ความแต่งใจ

ถ้าเป็นวิชาชีพ เป็นสุดมยปัญญา จินตมยปัญญามันเกิดจากใจ แต่มันเกิดโดยสัญชาตญาณเกิดโดยตรรกะ เกิดโดยความชำนาญของมัน แต่ถ้าเรามีสติปัญญาขึ้นมา เห็นไหม เรามีสติแล้วมีปัญหา ปัญญาเพราะจิตมันสงบเข้ามา มันจะเกิดความคิดขึ้นมา ความคิดอย่างนี้มันให้ผลเป็นทุกข์ ความคิดอย่างนี้มันให้ผลเป็นคุณ ถ้าให้ผลเป็นคุณเราต้องมีคันเร่งของเราเหยียบคันเร่งของเรา เวลาสิ่งที่จิตใจมันดี เห็นไหม เราต้องพยายามสร้างคุณงามความดีของเรา ถ้าจิตใจมันเศร้าหมอง มันคิดแต่สิ่งทีอะไร ยับยั้งมันไว้ก่อน ยับยั้งไว้ก่อน ปิดทิ้งมันไป ต้องปิดทิ้งมันไป

ถ้าปัญญารอบรู้ในกองสังขารเกิดขึ้นมา นี่ปัญญาที่เราเกิดขึ้นๆ ปัญญามันเกิดจากหัวใจ ปัญญามันเกิดจากจิตสงบเข้ามา ปัญญามันเกิดจากความรับรู้ของเรา ถ้าปัญญาอย่างนี้เกิดขึ้นมา มันยับยั้งความรู้สึกนึกคิดได้ มันยับยั้งกิเลสตัดทอนความทะยานอยากได้ แต่ถ้ามันเป็นปัญญาโลกๆ ปัญญาที่เราคิดกันอยู่อย่างนี้มันเป็นเรื่องโลกใจ เห็นไหม เราเกิดมาเราอยู่กับโลก หน้าที่

หนึ่งอยู่กับโลก เหริยญมิ ๒ ค้าน หน้าทีหนึ่งอยู่กับโลกเพราะเราเกิดมามีชีวิต เราเกิดมามีชาติมีตระกูล เราเกิดมามีครอบครัว เราเกิดมามีต่างๆ เราก็ดูแลรักษาของเราไป

ดูแลรักษา เห็นไหม นี่เวรกรรมมันมีนะ ถ้าเวรกรรมมันมี เวรกรรม สิ่งที่เราดูแลปกครองได้เราก็ปกครองของเราไป ถ้าไม่ได้เราก็สุดความสามารถของเรา สุดท้ายแล้วมันเป็นเรื่องกรรมของสัตว์ ถ้าสุดท้ายแล้วมันเป็นเรื่องทัญญูมานะ เป็นความเห็นของคน ถ้าทัญญูมานะมันความเห็นอย่างนั้น นี่เราทำดีที่สุดของเราแล้วมันก็ยกให้เวรให้กรรม ถ้าเวรกรรมเป็นแบบนั้น นี่เวรกรรมแบบนั้นมันก็ต้องเป็นแบบนั้น มันฝืนไม่ได้หรอก

ถ้ามันฝืนนะ ถ้ามันจะฝืนก็ฝืนทีใจเรานี้ไง ฝืนทีใจเราไม่ให้มันทุกข์ร้อน ไม่ให้มันเจ็บปวดไปกับเขา ถ้ามันเป็นอย่างนั้นมันก็เป็นแบบนั้น แต่รักษาใจเรา รักษาใจเรา ดูแลหัวใจของเรา ถ้าดูแลหัวใจของเราละ เวลาบรรลุลหรรณไมครบรรลุลหรรณ ก็ใจดวงนี้บรรลุลหรรณ ใครจะบรรลุลหรรณกับเรา แต่เวลามันทุกข์ร้อน ทำไมคนอื่นเอาไฟนเอาไฟมาเผาเผาเรา แล้วเราก็เอาไฟนเอาไฟนั้นมาเผาเผาเราอีกชั้นหนึ่ง แต่ถ้ามันกำลังจะเผาเผาเรา เรามีสติปัญญาเราก็วางไว้นั้น เราตั้งสติปัญญาของเราไว้ เราตั้งสติปัญญาของเราไว้

เราตั้งสติปัญญาของเรา เราแก้ไขของเราทีนี้ ถ้ามันแก้ไขทีนี้ นี่ภาวนามยปัญญา ปัญญาขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ปัญญาในพุทธศาสนา ถ้าพุทธศาสนามันเกิดทีนี้ไง บอกว่าเราชาวพุทธๆ เห็นไหม ทำบุญให้เกิดปัญญา ทำบุญให้เกิดปัญญา ทำสิ่งต่างๆ ให้มันมีปัญญาคืบมา ปัญญาขึ้นมามันจะไปชนะคะคานกันทีไหน ไม่มีวันจบหรือคะคะคานกันข้างนอกมันไม่มีวันจบ ถ้ามันจะมาจบชนะใจตัวเองนี่ไง ถ้ามันเอาใจตัวเองไว้ในอำนาจของเรา เอาใจตัวเองไว้อยู่กับเรา ใครมันจะทำลายหัวใจดวงนี้? ใครมันจะมีอำนาจมาสั่งการใจดวงนี้ มันสั่งการไม่ได้

ถ้ามันสั่งการไม่ได้ เห็นไหม นี่ปัจฉัตตังรู้จำเพาะตน ถ้าปัจฉัตตังรู้จำเพาะตน นี่ปัจฉัตตังรู้จำเพาะตนแล้วเป็นประโยชน์ของเราคนเดียวใช่ไหม? มันเป็นประโยชน์กับเราก่อน เวลาภิเลสมันเกิดนะ เบียดเบียนตนแล้วเบียดเบียนผู้อื่น ธรรมะมันเกิดนะ มันเกิดกับใจของครูบาอาจารย์ของเรา แล้วใจครูบาอาจารย์ของเรา ตั้งแต่องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเป็นศาสดาของโลก รมโพธิ์รมไทร รมโพธิ์รมไทรทีไหน? รมโพธิ์รมไทรทีท่านแนะนำสั่งสอนเราได้ไง เราล้มลุกคลุกคลานมา เราไม่มีทางออกเลย แล้วครูบาอาจารย์ท่านชี้ทางออกให้เรา

สิ่งนั้น เห็นไหม นี่ไงเขาบอกมันเห็นแก่ตัว มันเป็นเรื่องที่หาในโลก มันเป็นเรื่องที่ไม่กล้าสู้กับความเป็นจริง หลบไปอยู่คนเดียวไง อยู่คนเดียวมันแหละถ้ามันเอาตัวรอดได้ เพราะมันคลุกคลีกันอย่างนั้น เพราะมันนอนใจอย่างนั้น เวลาออกธุดงค์ไป ออกธุดงค์ไปแบบนอแธด เพราะนอแธดมันไปมันต้องเผชิญปัญหาทุกอย่าง มันไปของมันเอง อาศัยลำแข้งของมันเอง ต้องต่อสู้กับชีวิตอย่างนั้นเอง ถ้าต่อสู้กับชีวิตอย่างนั้นเอง ถ้ามันเป็นความจริงก็เป็นความจริงขึ้นมาจากใจดวงนั้นเองไง แต่ถ้าอาศัยกัน เห็นไหม มันก็อาศัยอุ้มชูกันไปอย่างนั้นแหละ นอนใจ

นี่พอนอนใจนะ เดี่ยวคนนั้นจะช่วยเหลือเรา เดี่ยวคนนี่เขาจะคอยดูแลเรา มันนอนใจนะ เวลาเราอยู่ด้วยกันเราไม่กลัวสิ่งใดๆ เลย เราไปอยู่คนเดียวของเราดี แล้วถ้าเกิดวิกฤติขึ้นมา เราจะแก้ไขของเราขึ้นมา เวลานั้นสมาธิภาวนาเข้าไปนะทุกคนจะรู้เอง เวลามันเจ็บมันปวดขึ้นมา เห็นไหม เวลาอยู่เฉยๆ นี่เก่งกันทุกคนแหละ ทุกคนมีความคิดมีปัญญารอบรู้ไปหมดเลย ธรรมะนี่นิพพานหยิบเอาได้เลย แต่พอไปนั่งสมาธิ นั่งทำความสงบของใจ มันไปไม่รอดหรอก มันมีคิดไปหมด มันไม่มีทางไปเลย แล้วมันทำอย่างไรล่ะ? มันทำอย่างไร?

ถ้ามันพุทโธ พุทโธ พุทโธ นี่ฝืนมัน ฝืนมันนะ เราไม่มีเงินทอง เราจะไปแลกเปลี่ยนสินค้าใดๆ มาไม่ได้ เราไม่มีความรู้จริงขึ้นมาในหัวใจ เราแก้ไขใจเราไม่ได้ ถ้าเราจะแก้ไขใจของเรา เราต้องมีความรู้จริงขึ้นมาจากใจของเรา แล้วความรู้จริงมันมาจากไหน? นี่ไงทำบุญให้เกิดปัญญาๆ ปัญญาอย่างไรล่ะ? ทำไมองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าทำได้? ทำไมครูบาอาจารย์ของเราทำได้? นี่ครูบาอาจารย์ท่านทำ ท่านคอยบอกเรานะ แนะนำเรา

เวลาเรานั่งไปนะ พอนั่งไปเริ่มต้นมันก็มีความรู้สึกอึดอัดขัดข้องไปหมด อึดอัดขัดข้องไปหมด อึดอัดขัดข้องเพราะงานมันละเอียด งานหยาบๆ แบกهامทุกข์ยาก เราก็อ่างานอย่างนี้ทุกข์ยากลำบาก เวลาคอกให้นั่งเฉยๆ กำหนดลมหายใจเข้านี่ก็พุท หายใจออกนี่ก็โธ อยู่เฉยๆ แล้วรักษาใจไว้ นี่ถ้าทำได้ขึ้นมางานมันละเอียด นโยบายไง ผู้บริหาร ด้านนโยบายผู้บริหาร ถ้าจิตมันเริ่มรับรู้ขึ้นมาเมื่อไหร่มันจะซาเข้ามา มันปล่อยวาง ซานะ ซาไม่รับรู้กับเวทนา นั่นแหละมันเริ่มไม่ไปทุกข์ไปสุข มันจะเริ่มอยู่ของมัน ถ้ามันพุทโธไปเรื่อยๆ มันจะปล่อยวางของมัน ถ้าปล่อยวางของมัน นี่สัมมาสมาธิ คำว่าสัมมาสมาธิเพราะมันไม่แบกโลก

ถ้ามันแบกโลก นี่ความรู้สึกนึกคิดของเรา ความรู้สึกกับความนึกคิด ความรู้สึกคือพลังงาน คือตัวใจ แต่ความคิดมันเกิดขึ้นมันเป็นสอง ถ้าเป็นสองมันมีดีมีเสีย มีได้มีเสีย

ตลอดเวลา แต่ถ้ามันเข้าไปถึงพลังงานเฉยๆ มันสงบของมัน นี่สัมมาสมาธิ แล้วเวลามันออกสู่ออกสู่ออกสู่ออกออกมาเป็นสังขาร สังขาร ความคิด ความปรุง ความแต่ง แต่มีสัมมาสมาธิรองรับ สัมมาสมาธิรองรับมันก็เป็นสัจจะ มันเป็นสังขาร มันเกิดขึ้นโดยสังขาร มันไม่ได้เกิดขึ้นโดยการคาดหมาย เกิดขึ้นด้วยจินตนาการ เกิดขึ้นด้วยความหวัง เกิดขึ้นด้วยต่างๆ การเกิดขึ้นนี้เกิดขึ้นโดยโลก เกิดด้วยอวิชา เกิดด้วยความไม่รู้ของเรา

นี่เป็นเวลาปัญญามันเกิด ถ้ามันมีสติมีสมาธิมันเกิดขึ้นมา เห็นไหม นี่มันจะเอาใจเราไว้ได้ พอเอาใจเราไว้ได้ ถ้ามันเกิดปัญญาที่ละเอียดขึ้นไป มันแยกแยะเข้าไป แยกแยะอะไร? แยกแยะสิ่งที่มันไม่รู้ ตัณหาความทะยานอยาก สมุทัย สมุทัยคือความคาด ความหมาย ความหวัง แล้วที่มันไม่เป็นความจริง แต่เวลามันแยกแยะขึ้นมา นี่ถ้ามันแยกแยะขึ้นมามันแยกแยะจากอะไรล่ะ? เพราะว่ากิเลสมันก็เป็นนามธรรม ก็เป็นความรู้สึกลึกซึ้งนี่แหละ แล้วความรู้สึกลึกซึ้งเราควบคุมไม่ได้ เราไม่รู้อันที่ไป

แต่เวลาถ้าเราจับกาย เวทนา จิต ธรรมได้ เวทนาที่มันสุขมันทุกข์ แล้วมันแยกมามันไม่มีอะไรเลย ไม่มีอะไรเลย ไม่ใช่ไม่มีอะไรเลยโดยความไม่รู้ มันไม่มีอะไรเลยเพราะมันมีเหตุมีผลของมัน มันแยกแยะของมัน มันปล่อยวางของมัน ชันซ์ ๕ ไม่ใช่เรา เราไม่ใช่ชันซ์ ๕ เวทนาไม่ใช่เรา เราไม่ใช่เวทนา เวทนาไม่ใช่ทุกข์ ทุกข์ไม่ใช่เวทนา ไม่ใช่เวทนาแล้วมันเป็นอย่างไรล่ะ? แล้วใครเป็นคนรับรู้อันล่ะ? ใครไปผูกพันกับมันล่ะ? แล้วมันผูกพันของมัน แล้วมันปล่อยวางอย่างไร?

นี่ถ้าปัญญามันเกิด ปัญญาถ้ามันเกิดอย่างนี้ เห็นไหม ปัญญาที่ทางวิทยาศาสตร์ ปัญญาที่เขาคิดค้นกัน ปัญญาที่เป็นวิชาชีพ นั่นปัญญาอย่างนั้นปัญญาของโลกที่เขาพยายามส่งต่อกันเป็นทอดๆ นี่มีนักศึกษา มีผู้ฝึกงาน ทำงานขึ้นมาต่อเป็นชั้นๆ ขึ้นไป แต่ปัญญาที่มันเกิดจากจิตมันเกิดจากจิตดวงนั้น แล้วก็จบที่จิตดวงนั้น แล้วเวลาครูบาอาจารย์เราปฏิบัติขึ้นมา เห็นไหม จากจิตดวงหนึ่งสู่จิตดวงหนึ่ง ใจที่มันรู้เท่ารู้ทันนี้แหละ ใจที่มันมีปัญญาของมันนี่แหละ พยายามฝึกสอนไป

นี่ที่บอกว่าถ้ามันเป็นอตฺตา หิ อตฺตโน นาโถ ตนเป็นที่พึ่งแห่งตนแล้วมันเป็นประโยชน์กับใครล่ะ? มันเป็นประโยชน์กับใครก็ตอนนี้ไง ตอนที่เราประพฤติปฏิบัติเข้าไปแล้ว ถ้ามันเกิดปัญหาขึ้นมาต่างๆ ที่เราแก้ไขไม่ได้ไง นี่ครูบาอาจารย์จะชี้มาตรงนี้ไง จะชี้มา ถ้าคนที่มันไม่เป็น

เราไปพูดอย่างไรนะเขายังบอกไปสามวาสองสอก ไปเหนือไปได้ไม่รู้เรื่องเลย แล้วใจเราเป็นเหมือนคนเป็นไข้แล้วไปหาหมอ หมอรักษาไม่ได้ คือจิตมันทุกข์ยากขนาดไหน?

เวลาคนที่ เป็นไข้ไปหาหมอนะ หมอให้ยาที่เดิยมันหลบเลียงไม่ได้เลย ยาเข้าถึงไข้นั้น นี่ครูบาอาจารย์เป็นแบบนั้น ถ้าเป็นแบบนั้น นี่พวกเราไม่รู้จักไข้ของเราใจ เราไม่เคยภาวนาใจ เราไม่เห็นคุณค่าหัวใจของเราใจ นี่ไงทำบุญเพื่อปัญญาๆ ปัญญาถึงไม่เกิดใจ ปัญญา มันเกิดก็ปัญญาของโลกใจ แต่ปัญญาที่เป็นปัญญารอบรู้ในกองสังขาร ความรอบรู้ในชีวิต รอบรู้ในจิต ปัญญาที่มันชำระกิเลสมันยังไม่เกิด

ถ้ามันเกิดขึ้นมา เห็นไหม พอมันเกิดขึ้นมา กิเลสนะ กิเลสมันอาศัยหัวใจของสัตว์โลก เป็นที่อยู่อาศัย มันถือครองหัวใจดวงนี้มานมนาน มันจะปล่อยให้ธรรมที่เราสร้างขึ้นมามี ธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าอันหนึ่ง ธรรมที่เราเกิดขึ้นมา คือ สติ สมาธิ ปัญญา มรรคญาณ เกิดในหัวใจ จะชำระล้างมัน มันไม่ยอมง่ายๆ หรือ มันก็ต้องมีการโต้แย้ง มีการพยายามชักนำให้เราไปทางที่ผิด ทำให้เราไขว้เขว พอไขว้เขว อันนี้แหละ อันนี้เราจะทำอย่างไร?

ถ้าทำอย่างไร เราพิจารณาแล้วเราต้องหาเหตุผล หากครูบาอาจารย์คอยแนะนำ คอยสั่งสอน คอยบอก นี่เล่าให้กลของมันมหาศาลเลย เล่าให้กลของมัน เห็นไหม เวลามันหลอกลวงเรา ขณะที่เราทำคุณงามความดี มันหลอกลวงเราเพื่อจะให้เรานอนจมอยู่กับโลกนี้ไง มันหลอกลวงเราเพื่อให้เราเกิดเราตายอย่างนี้ไง ไม่ต้องการให้เราเป็นอิสระใจ แล้วเราจะทำอย่างไรให้เป็นอิสระ?

ถ้าเป็นอิสระ แยกแยะมันไปบ่อยครั้งเข้าๆ นี่สิ่งที่เป็นนามธรรมๆ มันมีเหตุมีผล มีเหตุมีผลหมายความว่าสิ่งที่มันเป็นไตรลักษณ์ มันเกิดขึ้น ตั้งอยู่ แล้วดับไป มันไม่คงที่ มันไม่จริงจังหรือ แต่มันเป็นผลของวิญญูะ มันเป็นผลของสิ่งที่มันเป็นนามธรรม มันมีของมันอย่างนั้นแหละ แล้วพิจารณาแยกไปๆ เวลามันขาดมันขาดที่ไหนล่ะ? เวลาขาด ตั้งโยชน์มันขาดนะ สักกายทิฏฐิ วิจิกิจฉา สิลัพพตปราคาส

สักกายทิฏฐิ ทิฏฐิในเรื่องของกาย ทิฏฐิในความเป็นตัวตน ทิฏฐิในความรู้สึกนึกคิด ถ้ามันทำลายแล้วทำลายเล่า พอมันขาด ตั้งโยชน์มันขาดไปแล้ว วิจิกิจฉาความสงสัยก็ขาด ทุกอย่างมันขาดไปพร้อม แล้วมันขาดอย่างไร? ใหนว่ากิเลสมันเป็นนามธรรม? ใหนว่ามันไม่มีตัวตนใจ เวลามันตายขึ้นมา กิเลสมันตายขึ้นมา เขาพลิกศพมันนะ เขาดูแลมัน เขาชันสูตรศพนะว่ากิเลส

มันตายอย่างไร? เวลากิเลสมันตายไปจากใจมันตายอย่างไร? เขาพิสูจน์ ต้องพิสูจน์ เห็นใหม่ ขณ
กฐัตถ์ เกิดญาณทัสนะ ขณกฐัตถ์มันขาดไปแล้ว เกิดญาณทัสนะว่ารู้แล้ว มันรู้อย่างไร?

ถ้ามันรู้จริงขึ้นมา เห็นใหม่ นี่ทำบุญให้เกิดปัญญา ทำบุญให้เกิดปัญญาเกิดอย่างนี้ ปัญญา
เกิดขึ้นมา ปัญญานี้มีค่ามาก ปัญญานี้จะรื้อจะถอนชีวิตของเราให้พ้นจากการยึดมั่นถือมั่นในเรื่อง
ของค้นหาความทะยานอยาก ในเรื่องของสมุทัย อยู่ในใจนี้ทำได้ ทำบุญให้เกิดปัญญา เราทำบุญ
กัน เราสร้างสมกันเพื่อให้เกิดปัญญาของเรา เพื่อเป็นหลักชัยของเรา ให้ชีวิตนี้มีที่อบอุ่น มีที่พึ่ง
อาศัยเพื่อประโยชน์กับใจดวงนี้ เอวัง